

VILNIAUS GEDIMINO
TECHNIKOS UNIVERSITETAS
VERSLO VADYBOS FAKULTETAS

Teisės pažeidimas

Teisinė atsakomybė

TEISĖTAS ELGESYS

Teisėtas elgesys – tai toks žmonių ar juridinių asmenų (teisės subjektų) elgesys, kuris atitinka, neprieštarauja teisės normoms.

- Teisėto elgesio požymiai:

- teisėtas elgesys reiškiasi teisės normų reguliuojamoje visuomeninių santykių srityje;
- teisėtas elgesys visuomenei būtinas arba pageidautinas;
- teisėtas elgesys yra sąmoningas elgesys.

TEISĖS PAŽEIDIMAS

- **Teisės pažeidimas** – žmonių ar juridinių asmenų sąmoningas elgesys, kuris pažeidžia teisės normų reikalavimus.
- **Teisės pažeidimas** – tai asmens naudojimasis subjektinėmis savo teisėmis sąmoningai atsisakant vykdyti pareigas, kurių vykdymą įstatymas laiko būtina asmens naudojimosi subjektinėmis teisėmis visuomenėje legalumo sąlyga (A. Vaišvila).

TEISĖS PAŽEIDIMAS

- Teisės pažeidimo esmę parodo jo žalingumas visuomenei ir neteisėtumas (priešingumas teisei).
- Žalingumas visuomenei reiškia, kad teisės pažeidimu daroma žala arba sukeliamą tokios žalos grėsmė tam, kas yra vertinga asmeniui ir visuomenei.
- Neteisėtumas reiškia, kad yra pažeidžiamos teisės normos.
- Veikos neteisėtumą lemia jos žalingumas visuomenei.

TEISĖS PAŽEIDIMO POŽYMIAI

- **Teisės pažeidimo požymiai:**

- teisės pažeidimo subjektu gali būti tik žmogus arba žmonių susivienijimas;
- teisės pažeidimas gali būti padaromas tik sąmoninga ir valinga veika;
- teisės pažeidimas gali būti padaromas tik veikimu arba neveikimu;
- teisės pažeidimas yra teisei priešinga veika;
- teisės pažeidimas yra pavojinga visuomenei veika.

TEISĖS PAŽEIDIMO SUDĖTIS

- **Teisės pažeidimo sudėtis:**
  - subjektas;
  - subjektiniai teisės pažeidimo požymiai;
  - objektas;
  - objektiniai teisės pažeidimo požymiai.

TEISĖS PAŽEIDIMŲ RŪŠYS

- Pagal aprašymo būdą teisės pažeidimai skirstomi į:
  - materialiuosius;
  - formaliuosius.
- Teisės pažeidimai pagal pavojingumo laipsnį gali būti skirstomi į nusikaltimus, baudžiamuosius ir kitokius nusižengimus.
- Baudžiamosios teisės pažeidimai laikomi pavojingiausiais teisės pažeidimais.
- Baudžiamosios teisės pažeidimai:
  - nusikaltimai;
  - baudžiamieji nusižengimai.

TEISĖS PAŽEIDIMŲ RŪŠYS

- Civilinės teisės pažeidimai:
  - sutarties pažeidimai;
  - deliktai.
- Drausminiai pažeidimai - darbo teisės pažeidimai ir tarnybiniai nusižengimai.

EISĖS PAŽEIDIMŲ RŪŠYS

- Procesiniai teisės pažeidimai – tai tokie pažeidimai, kuriais pažeidžiamos procesinių teisės normų reikalavimai.
- Tarptautinės teisės pažeidimai:
  - Nusikaltimai;
  - Deliktai.
- Konstitucinės teisės pažeidimai.

TEISINĖS ATSAKOMYBĖS SAMPRATA

- Atsakomybė – dorovinių, pareiginių ir teisinių reikalavimų paisymas (Dabartinės lietuvių kalbos žodynas).
- Atsakomybė – tai žmogaus suvokimas, kad jis turi arba turės prisiimti savo veiksmų pasekmes.
- Atsakingu gali būti laikomas tik toks žmogus, kuris savo elgesio variantą pasirenka pats, turėdamas išorinę ir vidinę elgesio pasirinkimo laisvę.

TEISINĖS ATSAKOMYBĖS SAMPRATA

- Etatinė teisės sampratoje teisinė atsakomybė suprantama kaip valstybės prievartos taikymas už padarytą teisės pažeidimą.
- Societarinėje teisės koncepcijoje teisinė atsakomybė suprantama kaip teisės subjektų interesų pusiausvyros atstatymas tos pusiausvyros pažeidimo atveju, reikiamais atvejais garantuojamas valstybės prievarta.

TEISINĖS ATSAKOMYBĖS SAMPRATA

- Teisinė atsakomybė gali būti suprantama perspektyviai ir retrospektyviai. Pagal tai teisinė atsakomybė skiriama į pozityviają teisinę atsakomybę ir negatyviają atsakomybę.
- Pozityvioji teisinė atsakomybė – tai asmens suvokimas, kad naudodamasis subjektinėmis teisėmis jis privalo vykdyti atitinkamas pareigas ir savanoriškai atlyginti žalą, jei ši bus padaryta kitos asmens teisėms.

TEISINĖS ATSAKOMYBĖS SAMPRATA

- Negatyvioji teisinė atsakomybė – tai valstybės reakcija į padarytą teisės pažeidimą, kai valstybė priverčia teisės pažeidėją už padarytą teisės pažeidimą patirti neigiamas pasekmes.
- Pozityvioji ir negatyvioji teisinės atsakomybės yra vientisas procesas. Negatyvioji teisinė atsakomybė yra pozityviosios teisinės atsakomybės tęsinys ir garantas.

NEGATYVIOJI TEISINĖ ATSAKOMYBĖ

- Negatyvioji teisinė atsakomybė atsiranda tik už padarytą teisės pažeidimą ir teisės pažeidimas yra teisinės atsakomybės pagrindas.
- Negatyvioji teisinė atsakomybė yra viena iš valstybės prievartos rūšių. Kitos valstybės prievartos rūšys: teisinės atsakomybės užtikrinimo priemonės ir gynybos priemonės.
- Negatyvioji teisinė atsakomybė visada yra nauja prievolė, kurios asmuo neturėjo iki teisės pažeidimo. Negatyviosios teisinės atsakomybės tikslas – atkurti pažeistą teisių ir pareigų pusiausvyrą.

NEGATYVIOSIOS TEISINĖS ATSAKOMYBĖS POŽYMIAI

- Teisinė atsakomybė:

- tai viena iš valstybės prievartos rūšių;
- taikoma tik pagal teisės normas;
- jos pagrindas – teisės pažeidimas;
- ji taikoma kompetentingos institucijos ar pareigūno aktu;
- jos esmė – teisės pažeidėjo elgesio pasmerkimas ir teisinių sankcijų jam taikymas sukeliant jam neigiamas pasekmes;
- jos paskirtis – užtikrinti teisinę tvarką, saugoti tam tikras teises vertybes, užtikrinti teisinių santykių subjektų teisių ir pareigų pusiausvyrą.

TEISINĖS ATSAKOMYBĖS SĄLYGOS

- Pozityviosios teisinės atsakomybės sąlygos:
  - teisės norma, kurios pagrindu atsiranda konkreti subjektinė teisė;
  - naudojimasis subjektine teise;
  - suvokimas ir įsipareigojimas savanoriškai atlyginti žalą, jei tokia bus padaryta naudojantis subjektine teise.
- Negatyviosios teisinės atsakomybės sąlygos:
  - teisės norma, įpareigojanti teisės subjektą vykdyti pareigą;
  - teisės pažeidimas;
  - teisės taikymo aktas.

TEISINĖS ATSAKOMYBĖS PRINCIPAI

- Sutarčių reikia laikytis.
- Žala, padaryta naudojantis subjekcinėmis teisėmis, turi būti atlyginta.
- Teisėtumo principas.
- Pagrįstumo principas.
- Teisingumo principas.
- Tikslingumo principas.
- Atsakomybės neišvengiamumo principas.
- Teisinės atsakomybės veiksmingumo principas.

TEISINĖS ATSAKOMYBĖS RŪŠYS

- Teisinės atsakomybės rūšys pagal teisės pažeidimo rūšį:
  - baudžiamoji atsakomybė;
  - administracinė atsakomybė;
  - civilinė atsakomybė;
  - drausminė atsakomybė;
  - materialinė atsakomybė;
  - konstitucinė atsakomybė.

KELIŲ RŪŠIŲ TEISINĖS ATSAKOMYBĖS TAIKYMAS VIENU METU

- Paprastai teisės pažeidimu žala padaroma tokiam teisinių santykių objektui, kuris yra saugomas kelių teisės šakų normomis. Tokiu atveju teisinė atsakomybė atsiranda pagal kiekvieną teisės normą.
- Konstitucijos 31 str. 5 dalyje įtvirtintas draudimas bausti antrą kartą už tą patį teisei priešingą veiką reiškia draudimą už vieną teisės pažeidimą patraukti asmenį ir baudžiamojon, ir administracinę atsakomybę. Tačiau bet kurios vienos iš šių rūšių teisinės atsakomybės pritaikymas nėra kliūtis taikyti kitų rūšių teisinę atsakomybę.